

ปี 2

หลักสูตรจัดค่ายการเรียนรู้
และพัฒนาการจัดทำแผนชุมชน

care และ 9 มิติ

ทำไมต้อง ชมชม หน้าอึ้ง

Paulo Freire

หัวใจที่จริงใจ

ครูเปาโล
Paulo Freire

ถอดบทเรียนจาก นิทานเรื่องครูเปาโล

1 ชาวบ้านมีความสนใจอยากทำ
(เลือกผู้ที่มีพลังจากภายใน)

ใช้วิธีล้อมวงนั่งคุยกันเป็นกลุ่ม
(การเสวนาแบบมีผู้อำนวยความสะดวก)

2

ผู้ที่มีพลังน้อยไม่กล้าพูด การชวน
ให้พูดในเรื่องที่เขารู้จักที่สุด (รู้จักว่า
คนถาม) เขาย่อมพูดได้ด้วยความ
มั่นใจ

3

4 การถามหาประสบการณ์ที่เคยทำเพื่อ
นำมาใช้ (พลังจากภายในที่มีอยู่)

5 การทำได้สำเร็จทำให้เห็นพลังที่มีอยู่
(เห็นคุณค่าของตน คือพลังจากภายใน)

การทบทวนการเรียนรู้จากความสำเร็จ
ในกลุ่ม เพื่อนทำได้เราก็น่าจะทำได้
(เสริมพลังจากกลุ่ม)

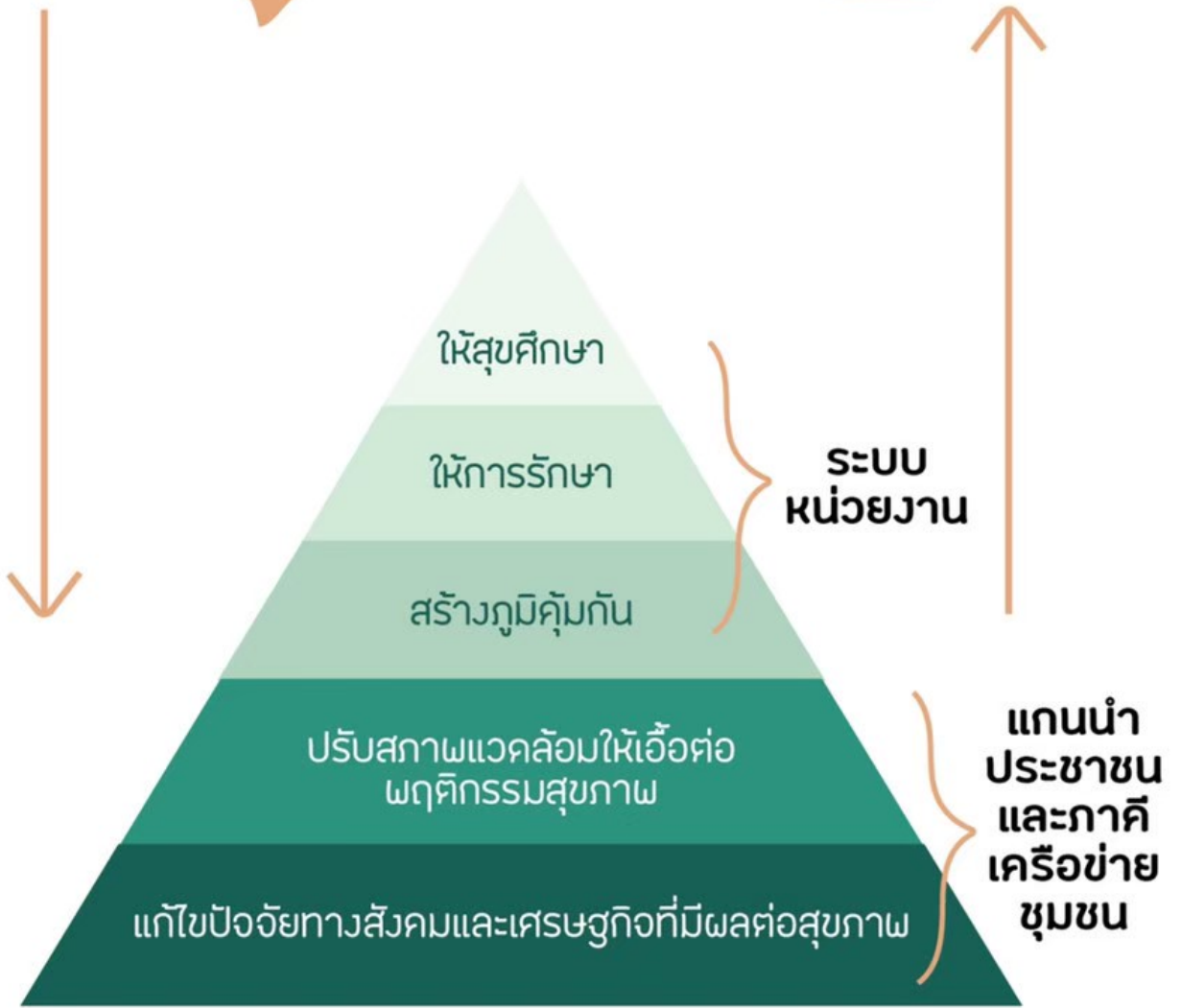
6

เห็นความก้าวหน้า ไม่น่าเบื่อ
สนุกด้วยยิ่งดี (จะได้ไม่หนีเรียน)

มีผลกระทบ
ระดับประชากรสูง

อาศัยความพยายาม
ระดับบุคคลสูง

ปริมิตผลกระทบต่อสุขภาพ (ดัดแปลงจากภาพที่ 1 ในบทความ
The Future of Public Health) โดย Thomas R. Frieden
ในวารสาร N Engl J Med 2015; 373: 1748-1754 (29 ต.ค. 2558)

ชุมชน 4
หน้าอยู่ 4 มิติ
คืออะไร

(สภาฯ เข้มแข็ง, แผนชุมชน, are)

เป้าหมาย การพัฒนา

เข้าใจแนวคิดชุมชนน่ายู่และสภาผู้นำชุมชน

รู้บทบาทหน้าที่ของสภาผู้นำชุมชน

ได้เห็นรูปแบบและแนวทางการขับเคลื่อนงาน
ชุมชนน่ายู่โดยกลไกสภาผู้นำชุมชน

เรียนรู้ ฝึกการเก็บข้อมูล ประเมินผลเพื่อการเรียนรู้
และพัฒนาและการประชุมสภาผู้นำชุมชน

ได้ความประทับใจแรงบันดาลใจในการขับเคลื่อนงาน

บันไดผลลัพธ์ ชุมชนน่าอยู่ (ปีที่ 1)

ชุมชนน่าอยู่ 4 มิติ

ขับเคลื่อนงานได้
สำเร็จและเกิดการ
เปลี่ยนแปลง

- ขับเคลื่อนงานได้ต่อเนื่องตามแผนชุมชน และแผนงานร่วมกับ สสส. ด้วยกลไกสภาผู้นำชุมชน
- มีการยกระดับผลลัพธ์ความสำเร็จทั้งประเด็นเดิมที่เก่าและขยายประเด็นอื่นๆตามแผนได้ทั้ง 4 มิติ
- ยกระดับเป็นศูนย์เรียนรู้เพื่อพัฒนาและถ่ายทอดได้

- ตามเป้าหมายผลลัพธ์ในประเด็นสภาผู้นำและประเด็นงาน
- ตามเป้าหมายเวลา
- ตามเป้าหมาย Governance
- ผู้เกี่ยวข้องในโครงการมีความเข้มแข็งขึ้น (ทักษะพฤติกรรมเสี่ยง)

เกิดกลไกการขับเคลื่อนงาน
โดยสภาผู้นำชุมชน

ข้อเสนอโครงการ
มีคุณภาพตาม
มาตรฐาน สสส.

แกนนำชุมชน
มีทักษะและ
ศักยภาพ

- มีสภาผู้นำชุมชนที่เป็นคนดี คนเก่ง เสียสละ จากทุกกลุ่มในหมู่บ้าน เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อน
- มีโครงสร้างการบริหารจัดการ
- มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน
- ขับเคลื่อนตามแผนโครงการแผนชุมชนได้
- ติดตามประเมินผล ปรับปรุงพัฒนางานได้
- รายงานผลการดำเนินงานได้ และตรงตามเวลา

- มีความรู้และทักษะในการเขียนโครงการได้
- โครงการผ่านการประเมินมาตรฐานและปรับปรุงโครงการตามข้อเสนอที่วิชาการได้
- โครงการได้รับอนุมัติโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

- เข้าใจการขับเคลื่อนชุมชนในรูปแบบสภาผู้นำชุมชน
- การจัดการข้อมูลชุมชน
- การจัดทำแผนชุมชน

ตัวชี้วัด

ผลลัพธ์ที่คาดหวัง

ปี 2 หลักสูรจัดค่ายการเรียนรู้และ

กลไกการเคลื่อนงาน โดยแกนนำชุมชน

สำนักงานกองทุนสนับสนุน
การสร้างเสริมสุขภาพ

แกนนำ

สภาผู้นำ
ชุมชน 53 คน

ผู้นำโครงสร้าง

ฝ่ายเห็นต่าง

ตัวแทนคุ้ม / กลุ่ม / กอวทุน /
อสม. / ประชาญ / จิตอาสา

ผู้ใหญ่บ้าน /
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

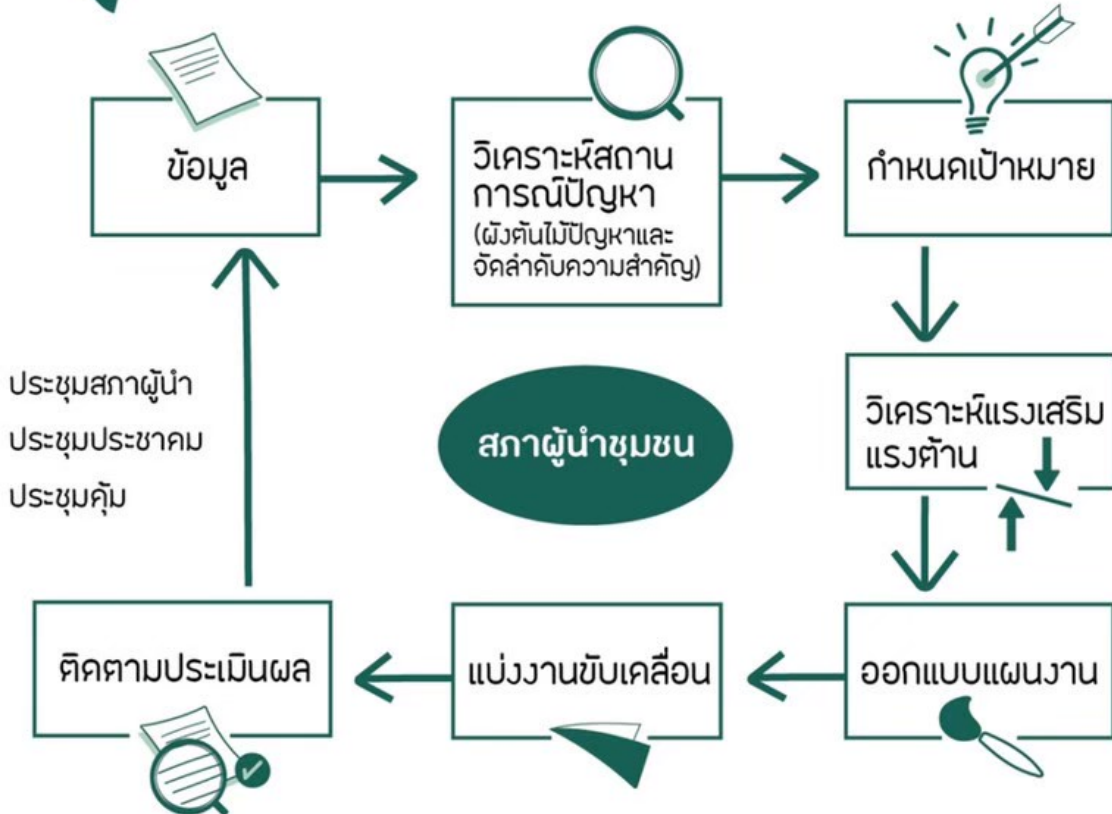
ส.อบต.

กรรมการผู้ใหญ่บ้าน

กติกาสภาผู้นำ

- ประชุมทุกเดือน เวลา 19.00 น.
- สวมใส่เสื้อสภาและไม่ดื่มสุรามาประชุม
- แสดงความคิดเห็นและรับฟังทุกความคิดเห็น
- เป็นตัวอย่างในเรื่องที่ขับเคลื่อน

การขับเคลื่อน
เคลื่อน

ประชุมสภาผู้นำ
ประชุมประชาคม
ประชุมคุ้ม

ปัจจัยกำหนด สุขภาพ

พฤติกรรม

สภาพแวดล้อม

สังคม

สิ่งแวดล้อม

สุขภาพ

ปรับปรุงจาก รศ.นพ.อำนาจ ศรีรัตนบัลล์

ข้อได้ผลลัพท์ ชุมชนน่าอยู่ (เป้าที่ 1)

- เข้าใจการขับเคลื่อนชุมชนในรูปแบบสภาผู้นำชุมชน
- ทำข้อมูลชุมชนเป็น
- ทำแผนชุมชนได้
- มีความรู้และทักษะในการเขียนโครงการได้
- สามารถปรับปรุงโครงการตามข้อเสนอของทีมวิชาการได้
โครงการได้รับการอนุมัติโดยผู้ทรงคุณวุฒิ
- มีสภาผู้นำชุมชนที่เป็น คนดี คนเก่ง เสียสละ จากทุกกลุ่ม
- ในหมู่บ้านเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อน
- มีโครงสร้างการบริหารจัดการ
- มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน
- ขับเคลื่อนตามแผนโครงการ แผนชุมชน ได้
- ติดตามประเมินผล ปรับปรุงพัฒนางานได้
- รายงานผลการดำเนินงานได้และตรงตามเวลา

สิ่งที่ผู้เลี้ยงต้องติดตาม หนุนเสริมหลังจาก พัฒนาสภาผู้นำชุมชน

ค่อยๆ ชวนขยายและถ่าง การทำงานของสภา
ผู้นำชุมชน ตามแนวคิดชุมชนนำอยู่ (สภาผู้นำ
ชุมชน ไม่ใช่แกนนำเพื่อทำโครงการ)

กระตุ้นให้มีการติดตามประเมินผล เก็บข้อมูล
และนำผลมาประชุมสะท้อน และปรับปรุงพัฒนา
ในการประชุมสภาผู้นำชุมชนอย่างจริงจังโดยฝึก

คุณผลลัพธ์เป็นหลัก

ทำทุกเดือน

ทำอย่างมีส่วนร่วม

ทำให้เป็นการเรียนรู้ และพัฒนาทักษะ

ใช้ข้อมูลจริงและน่าเชื่อถือ

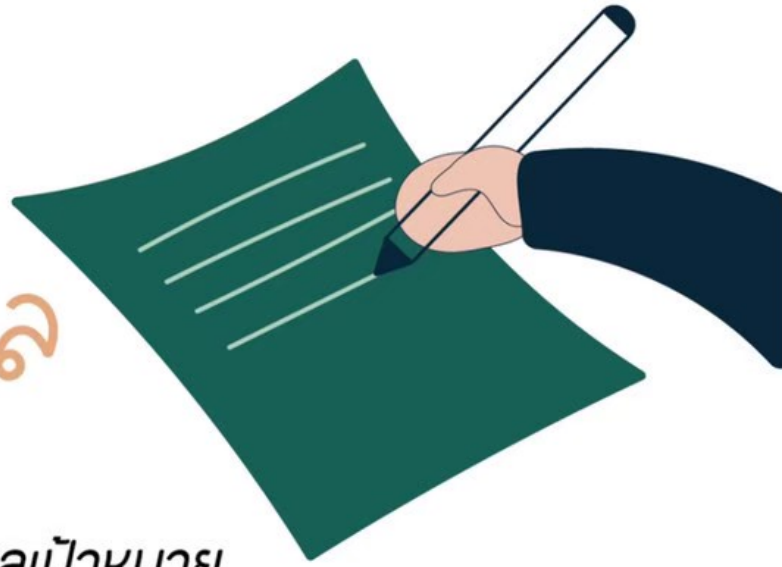
(ทำให้เกิดทักษะและการทำงานที่สำเร็จ และเห็นความสำเร็จอย่างต่อเนื่อง
โดยสภาเข้มแข็ง ชาวบ้านร่วมมือมากขึ้น)

ศูนย์เรียนรู้พัฒนาศักยภาพสภา... ควรสร้างการเรียนรู้อะไรได้

- เข้าใจแนวคิดชุมชนนำอยู่ ชุมชนนำอยู่ควรเป็นอย่างไร
- เห็น และรู้บทบาทหน้าที่ของสภาผู้นำชุมชน
- ได้แรงบันดาลใจอยากขับเคลื่อนทำงานให้สำเร็จ
- ได้แนวทาง วิธีการ กลวิธีการขับเคลื่อนงานชุมชนโดยสภา
ผู้นำชุมชน (การเก็บข้อมูล ติดตามประเมินผลการสะท้อนผล
การประชุม การวางแผนปรับปรุงงาน)

ฝึกหัด เก็บข้อมูล

1

ชี้แจงแบบเก็บข้อมูลเป้าหมาย
10 ปี สสส.

2

ฝึกสัมภาษณ์ เก็บข้อมูล
คร่าวๆ ในชุมชนต้นแบบ
รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล
(จับคู่สัมภาษณ์) (ถอดเทคนิ
คการสัมภาษณ์, รวบรวม,
วิเคราะห์)

3

ฝึกสรุปรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล
(รวมแกนนำทั้ง 8 คน ของแต่ละชุมชน)

แกนนำต้องมีความสนใจ และสมัครใจ
ที่จะเป็นผู้รับผิดชอบงาน (จิตอาสา)
มาจากทุกกลุ่ม

1

2

มีเป้าหมายและแผนการทำงานร่วมกัน
(เป้าหมายหมู่บ้านนำอยู่ และเป้าหมาย
ความสำเร็จเชิงประเด็น)

3

มีข้อตกลง กติการ่วมกัน ได้แก่
กติกาแกนนำ กติกาชุมชน กติกา
หรือข้อตกลงกลุ่ม (การประเมิน
ปัญหา การประชาคม การจัด
ลำดับความสำคัญ)

4

ขับเคลื่อนงานตามแผน ตามบทบาทหน้าที่
ติดตามประเมินผลแบบเสริมพลังและเก็บ
ข้อมูลอย่างต่อเนื่อง(เรียนรู้การออกแบบ
การเก็บข้อมูล การสื่อสาร การเสริมพลัง
จากการลงมือทำจริง)

ต้องเน้นทุน ทรัพยากรในชุมชนในการขับเคลื่อนงานเป็นหลัก
เช่น การพัฒนาความรู้ให้แกนนำในการขยายงาน การบริหาร
จัดการกองทุนในหมู่บ้านเป็นทุนในการพัฒนา การสืบทอด
พัฒนาทุนเดิม ภูมิปัญญาในชุมชน

5

ต้องมีการประชุมที่ต่อเนื่อง ครอบคลุมทุกกลุ่ม
(แกนนำกลุ่มเป้าหมาย ชาวบ้าน) อย่างสม่ำเสมอ
เป็นระบบ และใช้ข้อมูลในการคุยกัน (ภาวะผู้นำ
กล้าพูด แสดงความคิดเห็น มีเหตุผล ให้เกียรติ
ยอมรับกัน)

6

ข้อมูล

สภาพที่เป็นอยู่
สภาพเดิมที่เคยเป็น

ความอยากรจะเปลี่ยน

สภาพที่ควรจะเป็น

DO

การประเมินผล

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ข้อมูล

ปรับปรุงจาก รศ.นพ.อำนาจ ศิริรัตนบัลล์

**แกนนำชุมชนจัดประชุม แบ่งหน้าที่
วิเคราะห์ และค้นข้อมูล**

เรื่องพอรู้

เติมข้อมูลเนื้อหา (สภาพปัญหา การก่อตัว กลวิธี เว็อนไขสำคัญ ผลลัพธ์และการขยายผล)

ช้กช้อมการเล่าประสบการณ์ของวิทยากร
(เน้นสภาผู้นำชุมชนกับการขับเคลื่อนงาน มีข้อมูล)

สรุปบทเรียนและ
แลกเปลี่ยนข้อ
เรียนรู้จากวันที่ 1

ฝึกการค้นข้อมูลและ
นำเสนอข้อมูล (ถอด
เทคนิค วิธีการ)

เนื้อหาเรื่องเล่า วิทยาการฐานเรียนรู้

สภาพเดิม	การเริ่มต้น ก่อนตัว	กลวิธี และกิจกรรม สำคัญ	ผลลัพธ์ ความสำเร็จ
สถานการณ์ ปัญหา เดิมในเรื่องนี้ พร้อม บอกข้อมูลประกอบ	เริ่มต้นอย่างไร (สภา ผู้นำชุมชนมีบทบาท ทำอะไร อย่างไร)มีวิธีการเตรียมคน เตรียมการอย่างไร (สภาผู้นำชุมชนทำ อะไร อย่างไร แกน นำกลุ่มเป้าหมายทำ อะไร อย่างไร ชาว บ้านร่วมอย่างไร)	ต้องทำกิจกรรม และมี กลวิธีที่สำคัญอะไรบ้างมีเงื่อนไขอะไรบ้างสำคัญใน การทำสภาผู้นำชุมชนมีบทบาท หน้าที่อะไรบ้าง (เช่น การ ติดตามประเมินผลประชุม ปรับปรุงอย่างไร)	ผลสำเร็จ การเปลี่ยน แปลงที่เกิดขึ้นเปรียบ เทียบกับก่อนทำ และ ข้อมูลความสำเร็จและ โอกาสในการขยาย ทำงานต่อ

ช่วยวางแผนเตรียมการและร่วมสะท้อนผลปรับปรุง
กระบวนการให้ได้ตามเป้าหมายศูนย์เรียนรู้

ประเมินผล จุดแข็ง จุดอ่อน
เพื่อวางแผนพัฒนายกระดับ

การจัดทำ แผนประชุม

(กำหนดประเด็น เป้าหมาย วัตถุประสงค์ของชุมชน)

ออกกำลังกาย

ทุกคนในชุมชนเคลื่อนไหวออกกำลังกาย
วันละ 30 นาที สัปดาห์ละ 5 วัน (อย่างน้อย)

อารมณ์

ทุกคนในชุมชน
มีความสุขเพิ่ม

ทุกคนในชุมชนกินผักผลไม้เพียงพอ
อาหารปลอดภัยและมีคุณภาพดี มีความมั่นคง
และหลากหลายทางอาหาร

อาหาร

ประเด็นและผลลัพธ์ ที่คาดหวังบ้านสำโรง

สิ่งแวดล้อม

บ้านเรือนสะอาด หมู่บ้านสวยงาม
ร่มรื่น ปลอดภัย ทรัพยากรธรรมชาติ
อุดมสมบูรณ์

สุบบุหรี่ / สุรา / ยาเสพติด

คนสูบบุหรี่ / คนดื่มแล้วเลิกดื่ม
และไม่มีปัญหาจากการดื่มสุรา /
ไม่มีผู้เสพยาเสพติด

รายได้

กลุ่มรายได้น้อย มีรายได้เพิ่ม /
กลุ่มรายได้ปกติ ลดรายจ่าย และ
มีรายได้หลายทาง (พอเพียง)

นักเรียนไม่ออกก่อนจบ เรียนต่อ
เพิ่มขึ้น มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต
ทุกวัย ทุกคน

การศึกษา

สุขภาวะผู้สูงอายุ

สุขภาพดี มีคุณค่า
อายุยืน มีความสุข

ไม่มีการเกิดอุบัติเหตุจากการขับขี่
ทั้งในชุมชนและนอกชุมชน

ความปลอดภัยทางถนน

บ้านเรือนมั่นคง ปลอดภัย
สุขลักษณะดี มีป่าครอบครัว
เป็นความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัย

ที่อยู่อาศัย

ยารักษาโรค

ทุกคนรู้วิธีป้องกันโรค แปรรูปใช้สมุนไพร
ใช้เอง มีศูนย์สุขภาพชุมชน อบ นวด
บำบัด รักษาด้วยสมุนไพร

น้ำสะอาดเพียงพอ ไฟฟ้าทั่วถึง
ถนนดี อาคารเรียนรู้ ประชุม
และอื่นๆ เหมาะสมสะดวก

สาธารณูปโภค

สุขภาพ

เจ็บป่วยน้อย ไม่มีคนเป็นโรค (เอชไอวี
โรคเรื้อรัง ใช้เลือดออก โรคติดต่อ)
และอายุไขเฉลี่ยสูงขึ้น

ข้อค้นพบ และ สิ่งที่ต้องเฝ้าระวัง ติดตามพัฒนา

1

มาพัฒนาเป็นศูนย์เรียนรู้
แต่ได้มากกว่า แค่เป็นศูนย์
เรียนรู้

แนวคิดชุมชนน่าอยู่ และกลไก
สภาผู้นำชุมชน

2

3 การจัดการข้อมูลและติดตาม
ประเมินผล

การประชุมสภาผู้นำชุมชน
เพื่อการเรียนรู้และพัฒนา

4

5

การจัดการอาหาร เบรค
และโฮมสเตย์สุขลักษณะดี

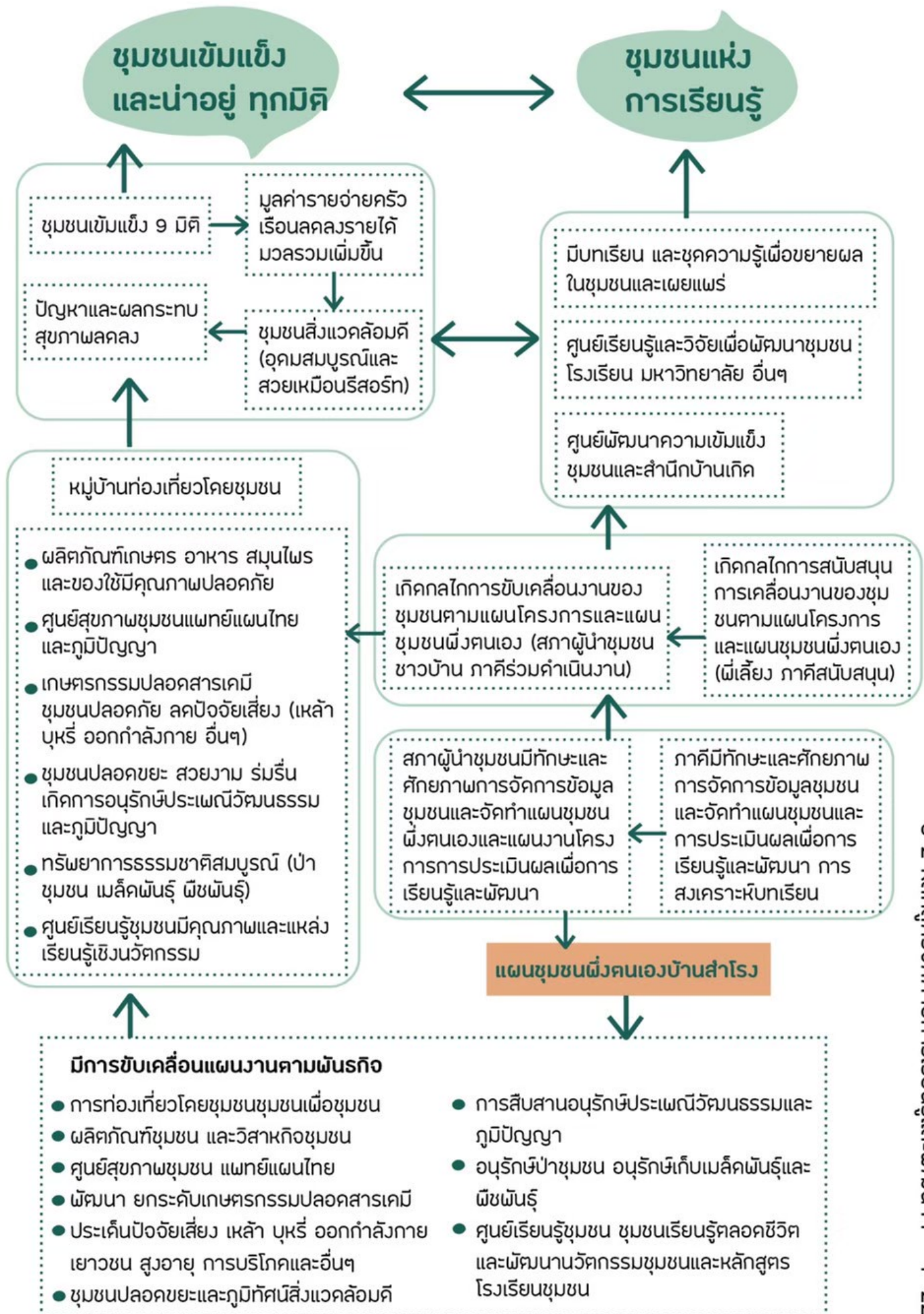
ชม
ชื่นชม
เชิดชม
เชียร์
ช่วย

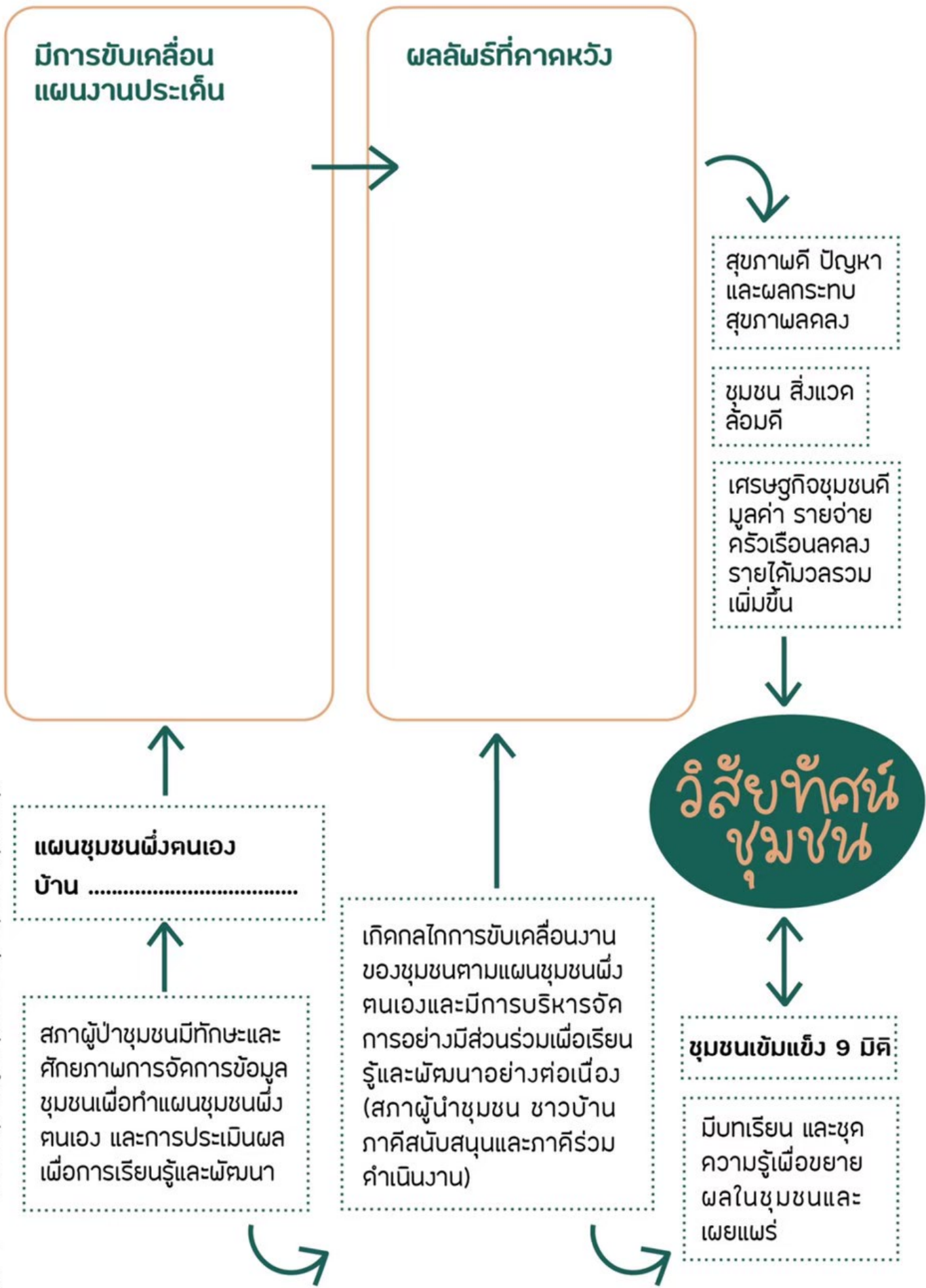

ประเด็นและผลลัพธ์
ที่คาดหวังบ้าน

ประเด็น

ผลลัพธ์ที่คาดหวัง

มีการขับเคลื่อน
แผนงานประเด็น

ผลลัพธ์ที่คาดหวัง

สุขภาพดี ปัญหา
และผลกระทบ
สุขภาพลดลง

ชุมชน สิ่งแวดล้อม
ล้อมคื

เศรษฐกิจชุมชนดี
มูลค่า รายจ่าย
ครัวเรือนลดลง
รายได้มวลรวม
เพิ่มขึ้น

วิสัยทัศน์
ชุมชน

ชุมชนเข้มแข็ง 9 มิติ

มีบทเรียน และชุด
ความรู้เพื่อขยาย
ผลในชุมชนและ
เผยแพร่

แผนชุมชนพึ่งตนเอง
บ้าน

เกิดกลไกการขับเคลื่อนงาน
ของชุมชนตามแผนชุมชนพึ่ง
ตนเองและมีการบริหารจัดการ
อย่างมีส่วนร่วมเพื่อเรียนรู้
และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
(สภาผู้นำชุมชน ชาวบ้าน
ภาคีสนับสนุนและภาคีร่วม
ดำเนินงาน)

สภาผู้นำชุมชนมีทักษะและ
ศักยภาพการจัดการข้อมูล
ชุมชนเพื่อทำแผนชุมชนพึ่ง
ตนเอง และการประเมินผล
เพื่อการเรียนรู้และพัฒนา

ทาบทอห บ็อโรยบร นำเสนอแผนชุมชน

แบ่งกลุ่มแต่ละชุมชน ประเมิน 9 มิติ + นำเสนอผล

ใบงานการประเมินผล 9 มิติ

1

ท่านจะทำอะไรบ้าง (เพิ่มหรือแตกต่างจากที่ทำอยู่) เพื่อให้ชุมชนของท่านมีความเข้มแข็งทั้ง 9 มิติมากขึ้น

1.1 _____

1.2 _____

1.3 _____

1.4 _____

1.5 _____

2

ถ้าทำตามข้อ 1 แล้วมิติใดบ้างจะดีขึ้นกว่าเดิม อย่างไรบ้าง

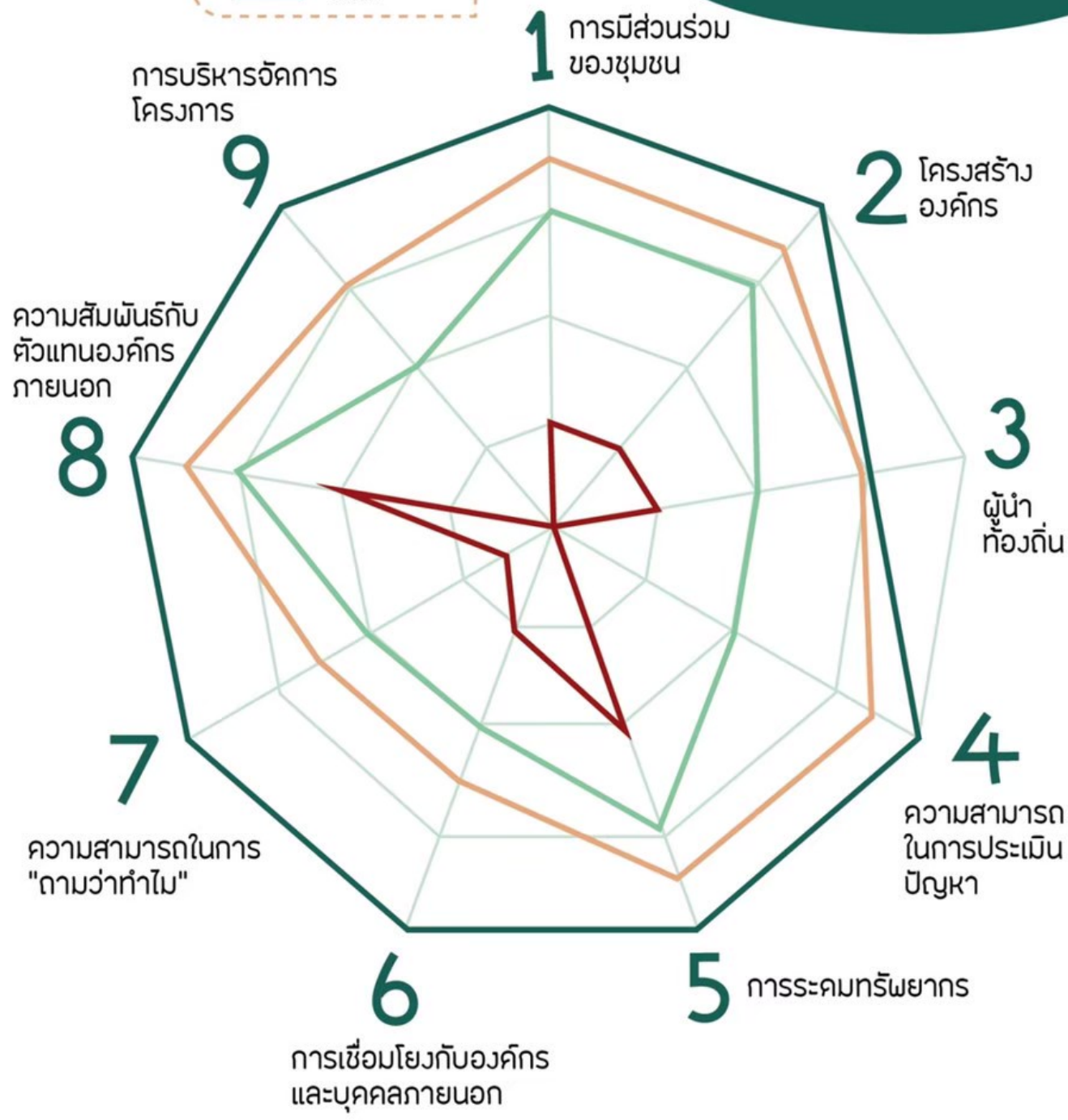
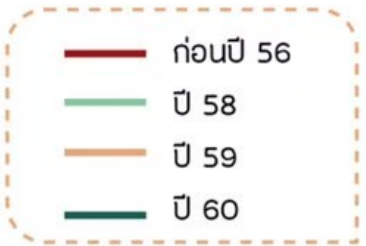
ฝึกตั้งวงสะท้อนผลลัพธ์ เพื่อพัฒนาและปรับปรุง

ที่เคยทำในปีที่ผ่านมากับการเรียนรู้
ตลอด 3 วัน มีอะไรแตกต่างและจะ
ปรับปรุงอะไร + แบ่งหน้าที่กันอย่างไร

ประเมิน 9 มิติ + ประสิทธิภาพ ตัวอย่างหมู่บ้านต้นแบบ

วางแผนจัดการข้อมูล แผนชุมชน และประเมินผลเพื่อเรียนรู้และพัฒนา

ขั้นตอน (ทำอะไร)	วิธีการ (ทำอะไร ทำกับใครใครร่วมทำ)	ระยะเวลา (ทำเมื่อไหร่)
ประชุมวางแผน ทำ ความเข้าใจ แบ่ง หน้าที่ การจัดเก็บ ข้อมูล		
รวบรวม สรุป วิเคราะห์ ผลข้อมูล ร่างแผนชุมชน และเตรียมคืนข้อมูล		
ประชาคมคืนข้อมูล แสวง ความคิดเห็น ยืนยันผล และรับรองแผนชุมชน		
จะปรับปรุงอะไรในชุมชน ให้ความเข้มแข็ง 9 มีค คี่ขึ้น		

สรุปบทเรียน

๑ แลกเปลี่ยน ชักถาม AAR

เปลี่ยน
เศรษฐกิจ
สิ่งแวดล้อม
สังคม
สุขภาพ

การปฏิบัติจริง ติดตามประเมินผล
ปรับปรุง พัฒนางานต่อเนื่องทุกประเด็น

กติกา กลไก ความร่วมมือ
การมีส่วนร่วมของสภาผู้นำ
ชาวบ้านและภาคีเครือข่าย

พัฒนาการและกลไก
การเปลี่ยนแปลงสู่
บ้านสำโรงน่าอยู่

กำหนดเป้าหมายการพัฒนา
บ้านสำโรงน่าอยู่ร่วมกัน

เดือน
ม.ค. - เม.ย. 56

การก่อตัวของสภาผู้นำชุมชน
และแกนนำเคลื่อนงานประเด็น
ปัญหา

เดือน ส.ค. 2555

การเรียนรู้และทักษะ
การทำงานแบบใหม่